A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2014. november 5.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Mezőgazdaság — Közös agrárpolitika — Ökológiai termelés és ökológiai termékek címkézése — 889/2008/EK rendelet — 27. cikk, (1) bekezdés, f) pont — Egyes termékek és anyagok használata élelmiszerek feldolgozása során — Ásványi anyagok, vitaminok, aminosavak és mikroelemek alkalmazásának tilalma, ha azt jogszabály nem írja elő — Vas-glükonát és vitaminok bioitalhoz való hozzáadása — Ásványi anyagok, vitaminok, aminosavak és mikroelemek használata — Étrend-kiegészítőként, tápanyag-összetételre vagy egészségre vonatkozó állításokkal ellátva, vagy különleges táplálkozási célú élelmiszerként való értékesítés engedélyezéséhez szükséges mennyiségek”

A C-137/13. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bayerisches Verwaltungsgericht München (Németország) a Bírósághoz 2013. március 18-án érkezett, 2013. február 27-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Herbaria Kräuterparadies GmbH**

és

a **Freistaat Bayern**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: T. von Danwitz tanácselnök, A. Rosas, Juhász E. (előadó), D. Šváby és C. Vajda bírák,

főtanácsnok: E. Sharpston,

hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2014. február 12-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Herbaria Kräuterparadies GmbH képviseletében H. Schmidt Rechtsanwalt,

– a Freistaat Bayern képviseletében C. Höfner és K. Mitsching, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek és S. Šindelková, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: német.

– a spanyol kormány képviseletében J. García-Valdecasas Dorrego, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében C. Candat és D. Colas, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében H. Kranenborg, G. von Rintelen és S. Grünheid, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának 2014. május 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az ökológiai termelés, a címkézés és az ellenőrzés tekintetében az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről szóló 834/2007/EK tanácsi rendelet részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról szóló, 2008. szeptember 5-i 889/2008/EK bizottsági rendelet (HL L 250., 1. o.) 27. cikke (1) bekezdése f) pontjának értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Herbaria Kräuterparadies GmbH (a továbbiakban: Herbaria) és a Freistaat Bayern között folyamatban lévő azon jogvitában terjesztették elő, amelynek tárgya, hogy használható-e az ökológiai gazdálkodásra vonatkozó utalás olyan, gyógynövénykivonatok és gyümölcslé keverékének címkézése, reklámozása és forgalmazása során, amely az ökológiai termékeken kívül nem ökológiai gazdálkodásból származó vitaminokat és vas-glükonátot is tartalmaz.

Jogi háttér

3 Az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről és a 2092/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. június 28-i 834/2007/EK tanácsi rendelet (HL L 189., 1. o.) (3), (5), (22) és (25) preambulumbekezdése kimondja:

„(3) Az ökológiai termelési ágazatra vonatkozó közösségi jogi keret által követendő célok a tisztességes verseny és az ökológiai termékek belső piaca megfelelő működésének biztosítása, valamint az ökológiai jelölésű termékek iránti fogyasztói bizalom fenntartása és indokolttá tétele. [...]

[...]

(5) Ennélfogva indokolt az ökológiai termelésre alkalmazandó célkitűzések, elvek és szabályok világosabb meghatározása, az átláthatósághoz és a fogyasztói bizalomhoz, valamint az ökológiai termelés koncepciójának harmonizált felfogásához való hozzájárulás érdekében.

[...]

(22) Fontos az ökológiai termékek iránti fogyasztói bizalom fenntartása. Ezért az ökológiai termelésre alkalmazandó követelmények alóli felmentéseket szigorúan azokra az esetekre kell korlátozni, amelyekben a kivételes szabályok alkalmazása indokoltnak tekintett.

[...]

(25) Megfelelőnek tekintett […] a közösségi logó használatát olyan termékekre korlátozni, amelyek kizárólag vagy majdnem kizárólag ökológiai összetevőkből állnak, annak érdekében, hogy a fogyasztók ne kapjanak téves tájékoztatást a termék egészének ökológiai természetére

vonatkozóan. Ezért a közösségi logó nem használható az átállásban lévő termelésből származó termékek és a feldolgozott élelmiszerek esetében, ha a mezőgazdasági eredetű összetevőik kevesebb mint 95%-a ökológiai.”

4 E rendelet 3. cikke ismerteti az ökológiai termelés általános céljait, amely különösen „az élelmiszerek és egyéb mezőgazdasági termékek olyan széles skálájának előállítására való törekvés, amely eleget tesz a környezetre, az emberi egészségre, a növények egészségére vagy az állatok egészségére és jóllétére nézve ártalmatlan eljárások alkalmazásával előállított áruk iránti fogyasztói igényeknek.”

5 Az említett rendeletnek „Az ökológiai élelmiszerek feldolgozására alkalmazandó konkrét elvek” című 6. cikke értelmében:

„A 4. cikkben meghatározott általános elveken kívül a feldolgozott ökológiai élelmiszerek előállítása a következő konkrét elveken alapul:

a) az ökológiai élelmiszer ökológiai mezőgazdasági összetevőkből való előállítása, kivéve ha a piacon nem áll rendelkezésre összetevő ökológiai formában;

b) az élelmiszer-adalékanyagok, a főként technológiai és ízjavító funkcióval rendelkező, nem ökológiai összetevők és a mikrotápanyagok, valamint a technológiai segédanyagok alkalmazásának minimálisra korlátozása, és ezek alkalmazásának kizárólag az alapvető technológiai szükséglet esetén vagy speciális élelmezési célokból való lehetővé tétele;

c) azon anyagok vagy feldolgozási módszerek kizárása, amelyek félrevezetők lehetnek a termék tényleges jellegét illetően;

d) az élelmiszer gondos feldolgozása, lehetőleg biológiai, mechanikai vagy fizikai módszerek alkalmazásával.”

6 Ugyanezen rendelet „Feldolgozott élelmiszerek előállításának általános szabályai” című 19. cikkének (2) bekezdése előírja:

„Az ökológiai feldolgozott élelmiszerek összetételére a következő feltételek alkalmazandók:

a) a terméket főként mezőgazdasági eredetű összetevőkből állítják elő; [...]

b) kizárólag olyan adalékanyagok, technológiai segédanyagok, ízesítők, víz, só, mikroorganizmus-készítmények és enzimek, ásványok [helyesen: ásványi anyagok], nyomelemek, vitaminok, továbbá aminosavak és más mikrotápanyagok kerülhetnek felhasználásra a speciális élelmezési célokra szánt élelmiszerekben, és csak abban az esetben, ha az ökológiai termelésben való felhasználásukat a 21. cikk szerint engedélyezték;

[...]”

7 A 834/2007 rendeletnek az „Egyes termékek és anyagok feldolgozásban történő felhasználásának kritériumai” című 21. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A termékek és anyagok ökológiai termelésben való használatának engedélyezése és a 19. cikk (2) bekezdésének b) és c) pontjában említett, termékek és anyagok korlátozott listára való felvételük és a korlátozott jegyzékbe való felvétele a II. címben megállapított célok és elvek, valamint a következő kritériumok függvényében történik, amelyeket összességükben kell értékelni:

i. ezzel a fejezettel összhangban engedélyezett alternatívák nem állnak rendelkezésre;

ii. igénybevételük nélkül lehetetlen az élelmiszer előállítása vagy tartósítása, vagy a közösségi jogszabályok alapján megállapított élelmezési előírásoknak való megfelelés.

Továbbá a 19. cikk (2) bekezdésének b) pontjában említett termékek és anyagok a természetben megtalálhatók, és lehet, hogy kizárólag mechanikai, fizikai, biológiai, enzimatikus vagy mikrobiális folyamatokon mentek keresztül, kivéve ha ilyen forrásokból származó ilyen termékek és anyagok nem állnak megfelelő mennyiségben vagy minőségben rendelkezésre a piacon.

(2) A Bizottság a 37. cikk (2) bekezdésében említett eljárással összhangban határoz az e cikk (1) bekezdésében említett termékek és anyagok engedélyezéséről, valamint a korlátozott jegyzékbe való felvételéről, és megállapítja a használatukra, valamint szükség esetén a termékek visszavonására vonatkozó különös feltételeket és korlátozásokat.

[...]”

8 Az említett rendeletnek az „Ökológiai termelésre utaló kifejezések használata” című 23. cikke értelmében:

„(1) E rendelet alkalmazásában egy termék akkor tekintendő ökológiai termelésre utaló kifejezéssel megjelölt terméknek, ha a címkézésen, a reklámanyagokban vagy kereskedelmi okmányokban a termék, az összetevők vagy a takarmány-alapanyagok leírásában olyan kifejezéseket használnak, amelyek a vásárló számára azt sugallják, hogy a termék, az összetevők vagy a takarmány-alapanyagok az e rendeletben megállapított szabályokkal összhangban készültek. Különösen, a mellékletben felsorolt kifejezéseket, a belőlük képzett szavakat vagy rövidítéseket, önmagukban vagy összetételben – például »bio« és »öko« – a Közösség egészében és bármely közösségi nyelven használni lehet olyan termék címkézésére és reklámozására, amely az e rendeletben megfogalmazott vagy e rendeleten alapuló követelményeknek eleget tesz.

[...]

(2) Az (1) bekezdésben említett kifejezéseket nem lehet a Közösség egészében és bármely közösségi nyelven használni olyan termék címkézésére, reklámozására és olyan termékkel összefüggő kereskedelmi anyagban, amely nem tesz eleget az e rendeletben megfogalmazott követelményeknek, kivéve ha a kifejezések nem élelmiszerben vagy takarmányban található mezőgazdasági termékekre vonatkoznak, vagy egyértelmű módon nem hozhatók összefüggésbe az ökológiai termeléssel.

[...]

(4) A feldolgozott élelmiszer tekintetében az (1) bekezdésben említett kifejezések az alábbi esetekben használhatók:

a) a kereskedelmi megnevezésben, feltéve hogy

i. a feldolgozott élelmiszer megfelel a 19. cikknek;

[...]”

9 A 889/2008 rendelet (21) preambulumbekezdése kimondja:

„A 2092/91/EGK rendelet az ökológiai élelmiszer előállítása érdekében megengedte bizonyos nem mezőgazdasági eredetű alapanyagok, egyes élelmiszer-technológiai segédanyagok és bizonyos mezőgazdasági eredetű, nem ökológiai eredetű alapanyagok pontosan meghatározott körülmények

között történő használatát. Annak érdekében, hogy biztosítani lehessen az ökológiai gazdálkodás folyamatosságát, a szóban forgó termékeket és anyagokat a 834/2007/EK rendelet 21. cikkének (2) bekezdésében szereplő rendelkezésekkel összhangban továbbra is meg kell engedni. [...]”

10 A 889/2008 rendeletnek az „Egyes termékek és anyagok használata élelmiszerek feldolgozása során” című 27. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A 834/2007/EK rendelet 19. cikk (2) bekezdésének b) pontja alkalmazásában […] ökológiai élelmiszer feldolgozásához kizárólag az alábbi anyagok használhatók:

[...]

f) ásványok [helyesen: ásványi anyagok] (köztük nyomelemek), vitaminok, aminosavak és egyéb mikroelemek használata csak akkor engedélyezett, ha alkalmazásukat jogszabály írja elő abban az élelmiszerben, amelyben felhasználásra kerülnek.”

11 A 2008. október 22-i 1137/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL L 311., 1. o.) módosított, az étrend-kiegészítőkre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2002. június 10-i 2002/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 183., 51. o., magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 490. o.; a továbbiakban: 2002/46 irányelv) meghatározza az „étrend-kiegészítők” fogalmát, és megállapítja azokat a feltételeket, amelyeket teljesíteni kell ahhoz, hogy valamely élelmiszer étrend-kiegészítőnek minősülhessen.

12 Az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló, 2006. december 20-i 1924/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 404., 9. o., helyesbítés: HL 2007. L 12., 3. o.) meghatározza az „állítás” fogalmát, és meghatározza alkalmazásának feltételeit.

13 A nem a betegségek kockázatának csökkentését, illetve a gyermekek fejlődését és egészségét érintő, élelmiszerekkel kapcsolatos, egészségre vonatkozó, engedélyezett állítások jegyzékének megállapításáról szóló, 2012. május 16-i 432/2012/EU bizottsági rendelet (HL L 136., 1. o.) melléklete tartalmazza az 1924/2006 rendelet 13. cikkének (3) bekezdésében szereplőhöz hasonló, élelmiszerekkel kapcsolatos, egészségre vonatkozó, engedélyezett állításokat. E melléklet a vas tekintetében a következő egészségre vonatkozó állítást engedélyezi:

„A vas részt vesz a normál energiatermelő anyagcsere-folyamatokban. Az állítás csak olyan élelmiszer esetében alkalmazható, amely az […] állítás szerint legalább vasforrás.”

14 A különleges táplálkozási célú élelmiszerekről szóló, 2009. május 6-i 2009/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 124., 21. o.) 1. cikkének (2) bekezdése meghatározza a különleges táplálkozási célú élelmiszereket, és megállapítja az e rendeltetéssel kapcsolatos követelményeket.

15 A különleges táplálkozási célokra szánt élelmiszerekhez adható tápértéknövelő anyagokról szóló, 2009. október 13-i 953/2009/EK bizottsági rendelet (HL L 269., 9. o.) melléklete a 2009/39 irányelv 4. cikkének (3) bekezdésével összhangban megállapította azon különleges táplálkozási célú anyagok – ideértve a vitaminokat és az ásványi sókat – jegyzékét, amely anyagok különleges táplálkozási célokra szánt élelmiszerekhez adhatók. E rendelet (4) és (5) preambulumbekezdése a következőket állapítja meg:

„(4) Az anyagokat elsődlegesen biztonságosságuk, másodsorban az emberi szervezet számára való hozzáférhetőségük, továbbá érzékszervi és technológiai tulajdonságaik alapján kell kiválasztani. Amennyiben a különböző élelmiszer-kategóriákra vonatkozó rendelkezések másként nem írják elő, a különleges táplálkozási célokra szánt élelmiszerek előállításánál felhasználható anyagok felvétele a jegyzékre nem jelenti azt, hogy szükséges vagy kívánatos lenne ezen élelmiszerekhez történő hozzáadásuk.

(5) Amennyiben egy tápanyag hozzáadása szükségesnek bizonyul, arról az arra vonatkozó egyedi irányelvekben található különleges szabályok rendelkeznek, adott esetben a megfelelő mennyiségi feltételekkel együtt."

16 A 834/2007/EK tanácsi rendeletben az ökológiai termékek harmadik országból származó behozatalára előírt szabályozás végrehajtására vonatkozó részletes szabályok meghatározásáról szóló, 2008. december 8-i 1235/2008/EK bizottsági rendelet (HL L 334., 25. o.) „Egyenértékű garanciákat nyújtó termékek behozatala" című III. címének az „Elismert harmadik országok jegyzéke" című 1. fejezetében szereplő, a harmadik országok jegyzékének összeállítására és tartalmára vonatozó 7. cikke előírja, hogy e jegyzék az említett rendelet III. mellékletét képezi. Ugyanezen cím „Az egyenértékűség tekintetében elismert ellenőrző szervek és ellenőrző hatóságok jegyzéke" című 2. fejezetében szereplő 10. cikk kimondja, hogy az egyenértékűség tekintetében elismert ellenőrző szervek és ellenőrző hatóságok jegyzéke e rendelet IV. mellékletében kerül közlésre.

17 Az írásbeli igazolás tekintetében és az 1235/2008/EK rendeletnek az Amerikai Egyesült Államokból származó ökológiai termékek behozatalára vonatkozó szabályozás tekintetében történő módosításáról szóló, 2012. február 14-i 126/2012/EU bizottsági végrehajtási rendelet (HL L 41., 5. o.) II. melléklete módosítja az 1235/2008 rendelet III. és IV. mellékletét. E III. és IV. melléklet releváns szövege az 1235/2008/EK rendelet módosításáról szóló, 2012. június 20-i 508/2012/EU bizottsági végrehajtási rendeletből (HL L 162., 1. o.) ered.

18 A 126/2012 végrehajtási rendelet (4) preambulumbekezdése kimondja, hogy „indokolt, hogy a Bizottság felvegye az Egyesült Államokat az 1235/2008/EK rendelet III. mellékletében szereplő jegyzékbe."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

19 A Herbaria egy gyógynövénykivonatokat tartalmazó gyümölcslékeverék, a „Herbaria Blutquick – Eisen + Vitamin" (Herbaria Blutquick – vas + vitaminok, a továbbiakban: Blutquick) elnevezésű termék gyártója, amely ökológiai gazdálkodásból származó növényi termékek mellett vitaminokat és vas-glükonátot tartalmaz. Ez utóbbi hozzáadott összetevőket nem ökológiai gazdálkodásból származó termékekből nyerik.

20 A Blutquicket vasat és vitaminokat tartalmazó táplálék-kiegészítőként kínálják és forgalmazzák, és a címkéjén a 834/2007 rendelet 23. cikke alapján oltalomban részesített ökológiai termelési módra vonatkozó utalás, valamint „a vas segíti a vörös vértestek és a hemoglobin normális képződését" állítás szerepel. A Blutquick javasolt napi adagjának fogyasztása a napi vasszükséglet 20%-át fedezi, és a terméket különösen a terhesség és a szoptatás idejére ajánlják a gyermekek természetes szellemi fejlődésének elősegítéséhez. A Blutquick ezenfelül segíti a vörös vértestek és a hemoglobin normális képződését, valamint a kimerültség csökkentését.

21 Az illetékes bajor hatóságok 2011. december 18-i határozatukkal arra kötelezték a Herbariát, hogy távolítsa el az ökológiai termelési módra vonatkozó utalást a Blutquick címkéjéről, valamint reklám- és kereskedelmi anyagaiból, mivel ez sérti a 834/2007 rendeletnek – az ugyanezen rendelet 19. cikke (2) bekezdésének b) pontjával és a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontjával összefüggésben értelmezett – 23. cikke (4) bekezdése első albekezdése a) pontjának i. alpontját. E határozat indokolása szerint, noha az ásványi anyagok és vitaminok csak akkor alkalmazhatók, ha alkalmazásukat jogszabály írja elő azokban az élelmiszerekben, amelyekben felhasználásra kerülnek, a Blutquick esetében nem létezik ilyen jogszabályi előírás. Különösen az, hogy az 1924/2006 rendelet a „tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokra" részletes követelményeket ír elő, nem jelenti azt, hogy jogszabály írja elő a vitaminok és ásványi anyagok élelmiszerek gyártásában történő alkalmazását. Így a Blutquick nem címkézhető, reklámozható és forgalmazható a 834/2007 rendelet 23. cikkében szabályozott, az ökológiai termelésre vonatkozó utalással, mivel az 1924/2006 rendelet nem írja elő, hogy az élelmiszerekhez vitaminokat és vas-glükonátot kell hozzáadni.

22 A Herbaria a kérdést előterjesztő bíróság előtt megtámadta ezt a határozatot, és különösen arra hivatkozott, hogy a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdése f) pontjának az a célja, hogy lehetővé tegye az ásványi anyagok és vitaminok felhasználását, ha és amennyiben egyéb uniós jogi vagy az uniós joggal összhangban lévő nemzeti szabályok bizonyos vitamin- és ásványtartalom biztosítását követelik meg, és az élelmiszer az említett tartalom nélkül nem tehet eleget rendeltetésének. Az étrend-kiegészítőkről vagy az egészségre és tápanyag-összetételre vonatkozó állításokról szóló uniós szabályozás, és különösen az 1924/2006 rendelet megköveteli ásványok és vitaminok felhasználását azon élelmiszerekben, amelyek címkézése arra utal, hogy ezen élelmiszerek különleges táplálkozási célokra irányulnak. A Herbaria úgy ítélte meg, hogy az étrend-kiegészítő megjelölt rendeltetése azon jogszabályi kötelezettség alapja, hogy el kell érni a megfelelő minimumértékeket, és hogy ezen anyagok hozzáadását jogszabály által előírtnak kell tekinteni, ha ezen értékek csak e hozzáadás révén érhetők el. Továbbá a 432/2012 rendelet a napi fogyasztás tekintetében jogszabályi követelményeket ír elő, és így szükségessé teszi az anyagok ökológiai élelmiszerekhez való hozzáadását. A Herbaria hangsúlyozta, hogy a vas-glükonátnak és a vitaminoknak a Blutquickben történő felhasználása a megjelölt táplálkozási cél betöltése érdekében nélkülözhetetlen a szükséges tápérték eléréséhez, és hogy azt nem lehet megvalósítani ökológiai termékekből származó összetevők felhasználásával. A hozzáadásuk mindenesetre a szükséges mértékre korlátozódott.

23 A bajor hatóságok szerint egyetlen jogszabály sem írja elő a vitaminok vagy vas-glükonát hozzáadását. Az 1924/2006 rendelet csak ezen anyagok hozzáadását teszi lehetővé, azonban nem írja azt elő. Az ettől eltérő értelmezés ezenfelül ellentétes lenne a 834/2007 rendelet 6. cikkének b) pontjával, amely szerint az élelmiszer-adalékanyagokat minimálisra kell korlátozni az ökológiai gazdálkodásban.

24 E körülmények között a Bayerisches Verwaltungsgericht München az eljárását felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontját, hogy az említett anyagok alkalmazását csak akkor írja elő jogszabály, ha valamely uniós jogi vagy az uniós joggal összeegyeztethető nemzeti rendelkezés azon élelmiszer tekintetében, amelyben az említett anyagok felhasználásra kerülnek, közvetlenül előírja az említett anyagok felhasználását, vagy legalábbis előírja az említett felhasználandó anyagok minimális mennyiségét?

2) Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén: úgy kell-e értelmezni a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontját, hogy az említett anyagok alkalmazását azokban az esetekben is jogszabály írja elő, amelyekben valamely élelmiszer étrend-kiegészítőként, illetve az egészségre vonatkozó állítások alkalmazása mellett legalább az említett anyagok valamelyikének felhasználása nélkül történő forgalomba hozatala félrevezető vagy a fogyasztókra nézve megtévesztő lenne, mert az élelmiszer az említett anyagok valamelyikének túl alacsony koncentrációja miatt nem képes betölteni étrend-kiegészítőkénti rendeltetését, illetve az egészségre vonatkozó állítással kifejezésre juttatott rendeltetését?

3) Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén: úgy kell-e értelmezni a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontját, hogy az említett anyagok alkalmazását azokban az esetekben is jogszabály írja elő, amelyekben egy bizonyos egészségre vonatkozó állítás csak olyan élelmiszerek tekintetében alkalmazható, amelyek legalább az említett anyagok egyikéből bizonyos, úgynevezett jelentős mennyiséget tartalmaznak?”

A szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelemről

25 A Bíróság Hivatalához 2014. május 16-án benyújtott beadványában a Herbaria új tényre hivatkozva kérte a szóbeli szakasz újbóli megnyitását.

26 E célból a Herbaria megjegyzi, hogy a csecsemőknek és a három év alatti gyermekeknek szánt készítmények piaca majdnem kizárólag az ökológiai termékek piaca, és ha a Bíróság a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdése f) pontjának értelmezése tekintetében követi a főtanácsnok indítványát, e termékek eltűnnek mint ökológiai termékek, mivel a diétás termékekre vonatkozó szabályozás egyes anyagok, többek között a vitaminok és az ásványi anyagok minimális tartalmát írja elő. A Herbaria kiemeli, hogy gyakorlatilag egyetlen olyan, csecsemőknek és kisgyermekeknek szánt élelmiszer sem létezik, amely esetében e minimális tartalmak természetes úton biztosíthatók lennének, és ennek megállapítása érdekében kéri azt, hogy készítsenek felmérést a tagállamokban, valamint szakértői vélemény beszerzését kéri.

27 A Herbaria továbbá úgy ítéli meg, hogy az Egyesült Államokból ökológiai termékként behozott termékek forgalmazására vonatkozó, az uniós jog részét képező szabályok – a főtanácsnok indítványából következő állításokkal szemben – irányadók az alapügyben. A Herbaria azt állítja, hogy a nemzeti eljárásjog szerint azon kérdés megvizsgálása céljából, hogy a felperest érte-e kár, vagy sem, az eljáró bíróság előtt tartott utolsó tárgyalás időpontja a releváns időpont. Rámutat e tekintetben arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt az utolsó tárgyalást 2012. június 20-án tartották, vagyis jóval a 126/2012 rendelet hatálybalépése előtt, amely lehetővé teszi, hogy az Egyesült Államokban szintetikus ásványianyag- és vitamintartalmuktól függetlenül ökológiai termékekként csomagolt termékek forgalomba hozhatók az Unió piacán. A Herbaria úgy véli, hogy ha megfosztanák azon lehetőségtől, hogy az Unió piacán forgalomba hozza a Blutquicket, az egyenlőtlen bánásmódot eredményezne.

28 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy sem az Európai Unió Bíróságának alapokmánya, sem pedig a Bíróság eljárási szabályzata nem teszi lehetővé, hogy a felek a főtanácsnoki indítványra válaszként észrevételeket tegyenek (lásd: Stichting Natuur en Milieu és társai ítélet, C-266/09, EU:C:2010:779, 28. pont; Bizottság kontra Portugália ítélet, C-335/12, EU:C:2014:2084, 45. pont).

29 A Bíróság eljárási szabályzatának 83. cikke szerint a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor elrendelheti az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását, különösen ha úgy ítéli meg, hogy az ügy körülményei nincsenek kellően feltárva, vagy ha a fél e szakasz befejezését követően a Bíróság határozatára nézve döntő jelentőségű új tényt hoz fel, illetve ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amelyet a felek, illetve az alapokmány 23. cikke szerinti érdekeltek nem vitattak meg.

30 A Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően megállapítja, hogy a jelen ügyben minden szükséges adat a rendelkezésre áll a határozathozatalhoz, és hogy a Herbaria kérelmében nem szerepel olyan új tény, amely a meghozandó ítéletre nézve döntő jelentőségű lenne.

31 E körülmények között el kell utasítani a szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelmet.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

32 A kérdést előterjesztő bíróság együttesen megvizsgálandó kérdései lényegében arra irányulnak, hogy a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezésben említett anyag felhasználását csak azzal a feltétellel írja elő jogszabály, ha valamely uniós jogi szabály vagy azzal összeegyeztethető nemzeti szabály közvetlenül előírja az említett anyag valamely élelmiszerhez való hozzáadását annak érdekében, hogy ez utóbbi általánosan forgalmazható legyen, vagy pedig az ilyen anyag felhasználását akkor is előírja jogszabály, ha az élelmiszert étrend-kiegészítőként, tápanyag-összetételre vagy egészségre vonatkozó állításokkal ellátva, vagy különleges táplálkozási célú élelmiszerként forgalmazzák, ami azt jelenti, hogy – az anyagok élelmiszerekben való felhasználására vonatkozó, a 2002/46 irányelvben, az 1924/2006 rendeletben, a 432/2012 rendeletben, a 2009/39 irányelvben és a 953/2009 rendeletben szereplő rendelkezések tiszteletben tartása érdekében – ezen élelmiszernek tartalmaznia kell a szóban forgó anyag meghatározott mennyiségét.

33 A 834/2007 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése tiltja az ökológiai termelési módra utaló kifejezések használatát olyan termék címkézésére vonatkozóan, amely nem tesz eleget az ugyanezen rendeletben megfogalmazott követelményeknek.

34 Ami az olyan feldolgozott élelmiszert illeti, mint a Blutquick, e cikk (4) bekezdése előírja, hogy az említett utalás azzal a feltétellel megengedett, ha ezen élelmiszer megfelel az említett rendelet 19. cikkének.

35 A 834/2007 rendelet említett 19. cikke (2) bekezdésének b) pontja lehetővé teszi többek között ásványi anyagok és vitaminok hozzáadását, ha e rendelet 21. cikke szerint előzetesen engedélyezték az ökológiai termelésben való felhasználásukat.

36 A 834/2007 rendelet 21. cikke meghatározza az ezen anyagok felhasználásának engedélyezéséhez szükséges kritériumokat, és feljogosítja a Bizottságot arra, hogy e kritériumok keretei között meghatározza az említett anyagok felvételére szolgáló korlátozott jegyzéket. Ezen, a 21. cikk (1) bekezdése első albekezdésének i. és ii. pontjában szereplő kritériumok szerint ahhoz, hogy valamely anyag használatát engedélyezzék, nem állhatnak rendelkezésre más, e rendelet III. címe 4. fejezetének megfelelően engedélyezett alternatívák, és ennek alkalmazása nélkül lehetetlen az élelmiszer előállítása vagy tartósítása, vagy az uniós jogszabályok alapján megállapított élelmezési előírásoknak való megfelelés.

37 E rendelkezés alapján a Bizottság a 889/2008 rendelet 27. cikkének (1) bekezdésében és VIII. mellékletében létrehozta azon anyagok korlátozott jegyzékét, amelyeket fel lehet használni az ökológiai termékként forgalmazott élelmiszerek feldolgozásához. E rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontja értelmében az ásványi anyagok és vitaminok használata csak akkor engedélyezett, ha alkalmazásukat jogszabály írja elő abban az élelmiszerben, amelyben felhasználásra kerülnek.

38 E rendelkezés szövege egyértelműen jelzi, hogy az ásványi anyagok és a vitaminok használata csak akkor engedélyezett az ökológiai élelmiszerek feldolgozása során, ha ezek forgalmazhatósága érdekében használatukat jogszabályok írják elő.

39 Nincs jelentősége annak, hogy az említett anyagok használatát nemzeti jogi vagy uniós jogi szabály írja-e elő. Ha nemzeti szabályról van szó, a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy az előír-e ilyen követelményt a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontja értelmében. E szabálynak az uniós joggal való összeegyeztethetőségét érintő kétség esetén lehetősége van – illetve adott esetben köteles – az EUMSZ 267. cikk alapján a Bírósághoz fordulni.

40 A Bíróság rendelkezésére álló iratokban nem szerepel olyan információ, amelyből kitűnne, hogy létezik ilyen nemzeti jogi szabály, és a kérdést előterjesztő bíróság sem említett ilyet.

41 A 834/2007 rendelet 21. cikkének és a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdése f) pontjának célkutató és rendszertani értelmezése megerősíti, hogy az olyan anyagok, mint az ásványi anyagok és vitaminok, csak akkor használhatók fel az ökológiai termékek feldolgozása során, ha valamely uniós jogi szabály vagy azzal összeegyeztethető nemzeti jogi szabály közvetlenül előírja felhasználásukat ahhoz, hogy ezen élelmiszerek forgalmazhatók legyenek.

42 Ami a 834/2007 rendelet célját illeti, a (3), (5) és (22) preambulumbekezdése értelmében az az ökológiai jelölésű termékek iránti fogyasztói bizalom védelmére irányul, és 6. cikkének c) pontjában úgy rendelkezik, hogy ki kell zárni azon anyagokat vagy feldolgozási módszereket, amelyek félrevezetők lehetnek a termék tényleges jellegét illetően.

43 A 834/2007 rendelet 21. cikke csak szigorú feltételek mellett jogosítja fel a Bizottságot anyagok engedélyezésére, és azoknak az e cikkben említett korlátozott jegyzékre való felvételére, nevezetesen amennyiben ezen anyagok nem helyettesíthetők más, e rendelet III. címe 4. fejezetének megfelelően engedélyezett alternatívákkal, és ha felhasználásuk elkerülhetetlen.

44 Amint arra a Freistaat Bayern hivatkozik, a 889/2008 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése eltérést képez a 834/2007 rendelet 6. cikkének b) pontjában foglalt, a nem ökológiai összetevők alkalmazásának minimálisra korlátozására irányuló elvtől. Márpedig az ilyen, az emberi élelmezés területén alkalmazandó eltérést megszorítóan kell értelmezni.

45 A Herbaria a kérdést előterjesztő bíróság előtt és a jelen eljárásban különböző uniós jogszabályokra hivatkozik annak bizonyítása érdekében, hogy azok olyan jogi kötelezettséget teremtenek, amelyek arra kötelezik őt, hogy vasat és vitaminokat használjon a Blutquickben. Ezért úgy ítéli meg, hogy ezen anyagok alkalmazását szintén úgy kell tekinteni, mint amelyet „jogszabály ír[…] elő” a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontja értelmében, mivel nem fogalmazhatja az italát étrend-kiegészítőként, tápanyag-összetételre vagy egészségre vonatkozó állításokkal ellátva, vagy különleges táplálkozási célú élelmiszerként, ha ezen ital nem rendelkezik bizonyos ásványianyag- vagy vitamintartalommal.

46 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a gazdasági szereplőknek kell meghatározniuk a termékeik összetételét, és nekik kell dönteniük arról, hogy milyen megnevezéssel kívánják azokat forgalmazni. Ha e termékeket a 2002/46 irányelv értelmében vett étrend-kiegészítőként, az 1924/2006 és a 432/2012 rendelet szerinti, a tápanyag-összetételre vagy egészségre vonatkozó állításokkal, vagy a 2009/39 irányelv és a 953/2009 rendelet értelmében vett különleges táplálkozási célú élelmiszerként kívánják forgalmazni, azoknak meg kell felelniük az alkalmazandó uniós szabályozás által e területen előírt kötelezettségeknek, ami a termék ökológiai gazdálkodású termékként való forgalmazásának tilalmát eredményezheti. Az uniós jog nem biztosítja, hogy a gazdasági szereplő mindazokkal a megjelölésekkel forgalmazhassa termékeit, amelyeket előnyösnek tart e termékek értékesítésének elősegítése érdekében.

47 Ebből következik, hogy – mivel valamely élelmiszernek a 2002/46 irányelv értelmében vett étrend-kiegészítőként, az 1924/2006 és a 432/2012 rendelet szerinti, a tápanyag-összetételre vagy egészségre vonatkozó állításokkal ellátva, vagy pedig a 2009/39 irányelv és a 953/2009 rendelet értelmében vett különleges táplálkozási célú élelmiszerként történő forgalmazása fakultatív – el kell utasítani azon állítást, miszerint az uniós jog e rendelkezései a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontja értelmében vett jogszabályi kötelezettséget képeznek.

48 Ebből következik, hogy a vitaminoknak és az ásványi anyagoknak az olyan ital, mint a Blutquick előállítása során történő felhasználása nem minősül az uniós jog szabályai által a forgalmazása érdekében előírt kötelezettségnek. Ezen anyag felhasználásának hiánya adott esetben legfeljebb ezen italnak étrend-kiegészítőként, tápanyag-összetételre vagy egészségre vonatkozó állításokkal vagy különleges táplálkozási célú élelmiszerként történő fogalmazásának akadályát képezheti.

49 A Herbaria továbbá azt állítja, hogy hátrányos megkülönböztetés érte, mivel nem engedélyezték számára a Blutquick ökológiai termékként való forgalmazását, noha a 889/2008 és az 1235/2008 rendeletnek a 126/2012 végrehajtási rendelettel bevezetett módosításai értelmében egy hasonló, az Egyesült Államokból származó, e harmadik ország szabályozása szerint – szintetikus ásványi anyagok és vitaminok hozzáadásától függetlenül – ökológiai termékként címkézett italt szabadon forgalmaztak az Unióban ilyen ökológiai címkével ellátva.

50 Meg kell azonban állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság semmilyen kérdést nem terjesztett elő e tárggyal kapcsolatban, és az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban nem szerepelnek e tekintetben az eljárási szabályzat 94. cikkében megkövetelt információk. Így a Bíróságnak nem kell e kérdésről határoznia (lásd ebben az értelemben: X és X ítélet, C-319/10 és C-320/10, EU:C:2011:720, 28. pont).

51 E körülmények között az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 889/2008 rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontját úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezésben említett anyag felhasználását csak azzal a feltétellel írja elő jogszabály, ha valamely uniós jogi szabály vagy azzal összeegyeztethető nemzeti jogi szabály közvetlenül előírja az említett anyag valamely élelmiszerhez való hozzáadását annak érdekében, hogy ez utóbbi általánosan forgalmazható legyen. Az ilyen anyag felhasználását e rendelkezés értelmében nem írja elő jogszabály, ha az élelmiszert étrend-kiegészítőként, tápanyag-összetételre vagy egészségre vonatkozó állításokkal ellátva, vagy különleges táplálkozási célú élelmiszerként forgalmazzák, még akkor sem, ha ez azt jelenti, hogy az anyagok élelmiszerekben való felhasználására vonatkozó,

– a 2002/46 irányelvben,

– az 1924/2006 és a 432/2012 rendeletben, valamint

– a 2009/39 irányelvben és a 953/2009 rendeletben

foglalt rendelkezések tiszteletben tartása érdekében ezen élelmiszernek tartalmaznia kell a szóban forgó anyag meghatározott mennyiségét.

A költségekről

52 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

Az ökológiai termelés, a címkézés és az ellenőrzés tekintetében az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről szóló 834/2007/EK tanácsi rendelet részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról szóló, 2008. szeptember 5-i 889/2008/EK bizottsági rendelet 27. cikke (1) bekezdésének f) pontját úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezésben említett anyag felhasználását csak azzal a feltétellel írja elő jogszabály, ha valamely uniós jogi szabály vagy azzal összeegyeztethető nemzeti jogi szabály közvetlenül előírja az említett anyag valamely élelmiszerhez való hozzáadását annak érdekében, hogy ez utóbbi általánosan forgalmazható legyen. Az ilyen anyag felhasználását e rendelkezés értelmében nem írja elő jogszabály, ha az élelmiszert étrend-kiegészítőként, tápanyag-összetételre vagy egészségre vonatkozó állításokkal ellátva, vagy különleges táplálkozási célú élelmiszerként forgalmazzák, még akkor sem, ha ez azt jelenti, hogy az anyagok élelmiszerekben való felhasználására vonatkozó,

– **a 2008. október 22-i 1137/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, az étrend-kiegészítőkre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, a 2002. június 10-i 2002/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben,**

– **az élelmiszerekkel kapcsolatos, tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló, 2006. december 20-i 1924/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben, valamint a nem a betegségek kockázatának csökkentését, illetve a gyermekek fejlődését és egészségét érintő, élelmiszerekkel kapcsolatos, egészségre vonatkozó, engedélyezett állítások jegyzékének megállapításáról szóló, 2012. május 16-i 432/2012/EU bizottsági rendeletben, továbbá**

– **a különleges táplálkozási célú élelmiszerekről szóló, 2009. május 6-i 2009/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben, valamint a különleges táplálkozási célokra szánt élelmiszerekhez adható tápértéknövelő anyagokról szóló, 2009. október 13-i 953/2009/EK bizottsági rendeletben**

foglalt rendelkezések tiszteletben tartása érdekében ezen élelmiszernek tartalmaznia kell a szóban forgó anyag meghatározott mennyiségét.

Aláírások